

DEVET PESMI

Ciril Zlobec

SLOVENSKI SONET I

Vsi smo krivi. A kdo naj nas obsodi?
Vsi smo že podali svojo izjavo,
vsi smo že drug drugega zaslišali,
končajmo, bratje krivci, preiskavo.

Oslepljeni Polifemi smo,
maščevalno krivca zasledujemo
in drug drugemu se posmehujemo
z njih kratko pametjo: NIHČE!

In modri Odisej je res NIHČE.
S to psovko šel je, kot berač na zimo,
sam in plah, prodajat se v tujino.

Brez strahu vrnimo se v votlino.
In brez upanja. Le vhod pustimo
odprt. Zaradi zraka.

SLOVENSKI SONET II

(s podaljškom)

Zaradi zraka. Težek se že zdi,
čeprav pričakovali bi prepih,
saj smo že dvajset let v prehodni dobi.
Velika prednost: čas se ne usmradi

in narod z njim. A včasih je tako,
kot da smo se znašli v prehodni sobi,
kjer smo zazidali (da bi prepih
utišali?) vsa vrata in zato,

kot včasih beremo, vse to capljanje
na istem mestu, hrupen lov za krivci
(da sled za njimi bi zamedli?), iskanje

izhoda iz zagate in slabi živci,
ko tiho je, kdor moral bi kričati,
in tuli, kdor bi moral biti tih,

kot v sobi za zazidanimi vrati.

OČI

Gledate in ne vidite
in drag je mir,
ki ga prinašate človeku;
vidite in ne gledate
in človek bogatejši je
za vaš nemir;
gledate in vidite
in človek sam ne ve,
kam s svojo neizmernostjo:
z vašimi podobami, oči,
se kakor v svojo staro sobo
vračamo v pokrajine spomina
in džunglo jutrišnjega dne
podobe vaše presvetlé
in vso prepredejo s stezicami;
z vašimi podobami, oči,
se med poscanimi plenici
vse mlade matere smehljajo,
ker greje vaša jih podoba
na brezskrben kot za stare dni;
z vašimi podobami
se ga očetje nažlampajo kot živina,
ker v življenju sina
zrejo na kolenih vse,
kar njih zdaj k tlom tišči;
z vašimi podobami, oči,
si deklica izbira gozdno jaso
z vso poetsko šaro, ki še sodi zraven:
s pticami in kosom sinjega neba

in s fantom, ki je dober, lep, postaven
in »nikoli nihče drug kot ta«
— za prvo srečanje kje v zakajeni sobi
s komer koli;
z vašimi podobami, oči,
si mladoletniki
v namišljenih posilstvih zbirajo pogum
za prvi, ukradeni poljub
domov grede po šoli;
z vašimi podobami
se urijo zločinci noža in obljub
(ki upajoče neizpolnjene ubijajo);
z vašimi podobami, oči,
se strahopetneži privajajo junaštvu
za vse vojne in revolucije
z nesmrtnostjo za mrtve
in s kolajnami za preživele glave,
ki mir potem jih iz zasede vse pobije,
ko z zelenim volkom jim prekrije
bron, srebro in zlato nekdanje slave;
z vašimi podobami, oči,
obsojamo otroci
kratka in tesna pota svojih staršev,
z vašimi podobami
obsojamo očetje svoje otroke
na »nevarnih potih«,
kamor nas bilo je strah stopiti;
z vašimi podobami, oči,
potujejo selivke sleherno jesen
v podobo sonca
in vanjo se spet vračajo spomladi,
gnane od podobe gnezda in mladičev.
Z vašimi podobami, oči,
ki budnost kakor spanje
vpleta nam jih v sanje,
nam postane tudi nevidljivo
vidno in vsakdanje,
o, gledajte in vidite,
vidite in gledajte, oči,
naša edina,
neokrnjena SVOBODA!

MOLITEV

Pomislil sem na vino,
na tisto, ki zapoje v pesmi,
na vino, ki podpira žalost,
na vino, ki z norostjo pleše,
in vselej sem ga videl v čaši;

pomislil sem na kruh,
na kruh, ki ga je pekla mati,
na tisti, ki ga ni bilo,
ko smo otroci sedali za mizo,
in vsakokrat sem videl hlebec;

na ljubezen sem pomislil
in obstala je pred mano
v eni sami izmed tisočev oblik:
v življenju tvojega telesa,
žena.

SLADKA ŽEJA

Iščem besede kletve,
ker čas je tak,
da moral bi preklinjati,
a kakor srečni slepec
trgam iz najtemnejšega dna
samo besede sonca, ki prežgo
vse spono tvojega telesa.

Iščem podobe groze,
ker čas je tak,
da nas pred njo vse sili na kolena,
a kakor srečni romar
s tabo spuščam se v prastari čudež,
ki je nama zeleneči plamen,
hlad in voda za najslajšo željo.

Iščem svoj pravi obraz,
ker čas je tak,
da izgubljen je, kdor sam sebe ne pozna,
a kakor srečni modrec,
ko sam sebe iščem, tebe najdem vsepovsod
in srečen sem, da izgubljen
bom vse življenje se iskal.

Z BESEDAMI KRVI TI GOVORIM

Visoki, sinji svod neba
je iz jezera pregnal
(dokler luč traja in živ je moj pogled)
njegovo zasmrajeno, blatno dno.

Dokler trenutek traja,
na njegov visoki, sinji vrh
se pnem v pijani strasti,
skoz žival v boga se dvigam,
rastem za nenadni padec
spet v človeško dno
poražene živali.

V tem trenutku vrha,
ki sam v sebi je od vekov v veke,
z besedami krvi ti govorim
in v najsvetlejšem glasu
so najtemnejše podobe dna,
ki hip nato se ga (žival,
poražena v človeka)
spet sramujem.

Visoki, sinji svod neba
je iz jezera pregnal
njegovo zasmrajeno, blatno dno,
resnično le za utopljenje.

POZDRAVLJEN, GREH

Po miru hrepeneč
se za nemir odločamo.
Zaljubljeni v pomlad,
se mečemo v razvrat poletja,
ki nam vzburi kri
za nežnosti v jesenskih dneh
s poševnim, nizkim soncem.

Pozdravljam te, veseli greh,
pozdravljeni vsi grehi,
ki sem bil dovolj močan,
da sem se ruval z vami.
Pozdravljen greh, ki sem te živel
in mi boš pomagal preživeti,
nekupljiva, trdna palica
v cmeravem opotekanju v spomine.
Tudi uvel obraz ti drag ostane,
ker je bil izziv lepote,
ki si mlad se tepel zanjo.

Pljuni mi v obraz, življenje,
če se lažem: Srečen sem.
Med pomladjo in jesenjo
sem se odločil za razvrat poletja.
Bil sem velik grešnik.

MOJA KRATKA VEČNOST

Sem, kar nisem bil nikoli,
sem, kar ne bom nikdar več.
Trenutek sem, ki vriska
s svetlo dušo
svoje kratke večnosti.
S pogumom svojih golih rok
v njegovih grivah
z njim divjam
v svoj neizbežni padec,
da bi ga pregnal.

Samoprevara, vem,
a kri zdaj v to verjame
in v tej veri
vsak trenutek je neskončen
in moja kratka večnost traja v njem.

Ko pa si moral bom priznati:
sem, kar sem že včeraj bil,
sem, kar tudi jutri bom ostal,
o bog, imejte usmiljenje z menoj!

DANES SEM UMRL

Danes sem umrl. Ob dveh popoldne.
Točno sredi popoldneva torej.
Datum smrti: petindvajseti oktober.
Dan in čas sem si izbral premišljeno.
Zjutraj je kazalo na slab dan:
kot sita, trudna zver je bel oblak
potegnil svoje šape vase, sklonil glavo
in zaspal vrh gorskega grebena,
kot da misli tu prespati zimo.
Potem pa ga je gora, spečega,
nenadno stresla s svojih pleč v dolino
in neslišne sončne kaplje
presvetlile so jesenski zrak.
Pil sem kavo, vlekel cigareto
in ko je pokazalo dve, umrl.
Gledal sem z odprtimi očmi,
kot vsak mrlič, dokler strah živih
ne potegne čeznje trudnih vek.
A moje smrti ni nihče opazil.
In tako sem se počasi dvignil, se ozrl
še enkrat nase, ki sem tih sedel za mizo,
srebal turško kavo, vlekel cigareto
in strmel z odprtimi očmi (kot vsi mrličiči)
v svojo smrt v odmiranju jeseni.
Bilo je torej točno ob dveh popoldne.
Datum smrti: petindvajseti oktober.
Po prstih sem zapustil sobo,

neslišno stopil skoz zaprta vrata
in zamišljeno obstal na hišnem pragu:
Dvainštirideset let življenja,
čas je, da pregledamo račune!
Kakšna slast, vrniti se na svojo pot,
pogledati, kje vse si se spotaknil,
ugotavljati, kaj si, kaj nisi bil!
A kakšen dolgčas, kakšna ravna pot!
Nikjer strmin, ovinkov norih let,
nikjer (o, vsaj zaradi lepšega!) mahu,
da bi pod njim dotipal staro pot
in se izprsil: sam po njej sem hodil.
Kje si, mati, ki si me ljubila?
Kje si, oče, ki sem ljubil te molče?
Zakaj se mi ne vržeta okrog vratu?
Vojna? Revolucija? Kje je tista bojna jasa
z mojo zarjavelo TRETJO STOPNJO HRABROSTI?
POBEGLO OTROŠTVO, kje si, da pobegnem s tabo
pred samim sabo vsega svojega življenja?
Nikoli ni bilo te na tej poti. Slutil sem.
In jarek sem preskočil, stekel v gmajno,
spet se razveselil svojih bosih nog,
potrgal spet vseh petindvajset parov hlač
vseh svojih štirih bratov in očeta,
dokler nisem sam in gol kot bog v nebesih,
brez POBEGLEGA OTROŠTVA in brez PRIHODNOSTI,
obležal poleg tebe, draga, ljubljena.

»Kako si dober,« si mi rekla,
»in bilo mi je lepo,
kot da bilo je prvič danes.«
Molče sem se nasmehnil tebi in svoji smrti.
Ni bila poslednja, kaj bi te vznemirjal.
Minila je. A datum naj ostane:
25. oktober 1967.